

Dames en heren advocaten-stagiairs,

In naam van alle leden van het hof en in mijn eigen naam wens ik u eenieder oprecht proficiat. De gelukwensen van ons hof gaan ook uit naar uw familie en vrienden, in het bijzonder naar de aanwezige ouders.

Beste ouders, als u tijdens de opvoeding van uw zoon of dochter ooit dacht dat het ouderschap leek op een film van Quentin Tarantino, namelijk een film die veel vragen oproept en misschien af en toe gepaard ging met wat merkwaardig gedrag of vijandig geschreeuw, dan merkt u vandaag dat het allemaal de moeite waard was. Uw volgehouden geduld en inspanningen als ouder werden bekroond met een masterdiploma rechten. De eedaflegging vandaag is de kers op de taart.

Elke aanwezige die zelf nog advocaat is of geweest is, zal zich ongetwijfeld scherp voor de geest kunnen halen hoe zijn of haar eedaflegging verliep. Het markeert ontegensprekelijk een belangrijk moment in een loopbaan.

In de rede van de stafhouders en de procureur-generaal schulde al erg veel goede raad en ik zou daar een extra laag raad aan kunnen toevoegen. Maar ... ik herinner mij twee van de maximen van François de la Rochefoucauld:

- *On ne donne rien si libéralement que ses conseils.*

Niets wordt zo gul gegeven als goede raad.

- *On donne des conseils, mais on ne donne point la sagesse d'en profiter.*

Wij kunnen u goede raad geven, maar niet de wijsheid die goede raad op te volgen.

Eigenlijk is er nog een derde aforisme, namelijk dat oude mensen graag *goede raad* geven om zichzelf te troosten dat ze niet meer het *slechte voorbeeld* kunnen geven.

Daarom zal ik u geen goede raad geven, maar wel de duidelijke en hoge verwachtingen die de magistratuur in u stelt opdat uw gedreven uitoefening van uw prachtig beroep mede zou zorgen voor een efficiënt en rechtvaardig rechtssysteem. Acht geboden als het ware:

1. U houdt zich aan de beroepsethiek en professionele normen en waakt over een hoge ethische standaard.
2. U komt beslagen op het ijs door een grondige kennis van het materieel recht, van de procedure en van uw dossier.
3. Hoewel u de belangen van uw cliënten behartigt en partijdigheid uw plicht is, zal u toch ook eerlijk zijn over de feiten en de wet. U vermijdt om misleidende informatie te geven.
4. Enkele minuten geleden zwoer u eerbied aan het gerecht. Het omvat stiptheid, beleefdheid en respect naar rechters, parketmagistraten, griffiers, maar evengoed ten aanzien van deskundigen, getuigen en tegenpartijen.
5. U houdt zich aan procedures en termijnen of deadlines en stelt alles in het werk om vertragingen, zeker onnodige vertragingen, te vermijden.
6. U communiceert effectief. Goede communicatie met het hof of de rechtbanken en de andere betrokken partijen is essentieel. U bent verder in staat om uw standpunt duidelijk en bondig over te brengen, zowel schriftelijk als mondeling. U bent in staat om

complexe juridische kwesties duidelijk en overtuigend te presenteren.

7. U bent de eerste rechter en u verzuimt niet om de rechtzoekende te informeren over de mogelijkheden van alternatieve geschillenbeslechting. U bent bereid constructief samen te werken met het hof en andere partijen om tot rechtvaardige en efficiënte oplossingen te komen.
8. U investeert in uzelf en schoolt zich blijvend bij om op de hoogte te blijven van nieuwe regelgeving, rechtspraak en digitale evoluties.

Als u erin slaagt deze verwachtingen in te lossen, dan wacht u een schitterende baliecarrière. Het hof wenst u alvast veel succes toe.

Mocht u binnen enkele jaren tot de onthutsende vaststelling komen dat de balie uw wensen of de hoop die u vandaag koestert toch niet inlost ... dan hoop ik dat de talentrijksten en de wijzen onder u zich op dat moment zullen herinneren dat ik u bij uw eedaflegging wees op de interessante mogelijkheid om naar de magistratuur over te stappen.

Dames en heren, u hoorde zopas dat de magistratuur de lat hoog legt voor de advocaten-stagiairs. Maar, wat met ons zelf? Waar ligt onze lat, in het bijzonder ten aanzien van de rechtzoekende? Daar wil ik nu het kort met u over hebben.

In mijn beleidsplan nam ik een aantal strategische doelstellingen op, namelijk een focus op verzelfstandigd beheer en op een 4P-rechtspraak: een rechtspraak die *persoonlijk, participatief, preventief en predictief* is. Concreet moet de focus

liggen op de rechtzoekende (persoonlijk), op overleg (participatief), op informatie en kwaliteit (preventief) en op innovatie (predictief).

Het leek mij een plausibel idee om elk jaar kort in te gaan op één van die strategische doelstellingen, al ben ik bewust van de aanzienlijke overlappingsen die bestaan tussen die doelstellingen.

The heart of the matter vandaag is de focus op de rechtzoekende.

Regelmatig wezen voorgangers of collega's in andere hoven bij de plechtige opening van het gerechtelijk jaar op de rol of de onwilligheid van "Brussel", op de erbarmelijke staat van ons gerechtsgebouw, op het tekort aan personeel, op de gebrekkige of laattijdige invulling van vacatures, op de nood aan politieke wil om de Rechtspraak vooruit te helpen, ... Elk woord was waar, elke vaststelling was terecht, elke frustratie begrijpelijk, ...

Er zijn redenen tot bezorgdheid. Het werd trouwens zopas treffend en onderbouwd geïllustreerd door de professoren Taelman en Traest.

En toch. Keer op keer stelde ik mij bij die terechte analyses innerlijke vragen in de trant van *"Wat kunnen we zelf doen voor de rechtzoekende en de maatschappij?"*

Het is mijn *innige* overtuiging dat alle rechters, referendarissen, griffiers en griffiemedewerkers van goede wil veel betekenen en kunnen betekenen voor elke rechtzoekende doorheen het ganse procesverloop (*customer journey*).

Daarom dank aan de deurwachter, griffier, raadsheer of kamervoorzitter, die ongeacht de omstandigheden, elke rechtzoekende die zich in persoon op de zitting aanbiedt hoffelijk en vriendelijk bejegt en het goede onthaal door ons immer enthousiaste onthaalbediende doortrekt aan of in de zittingszaal. Dank aan de rechter die de door Gentse balie geschonken naambordjes gebruikt.

Maar, waarom niet dat stapje verder gaan en kort, maar informatief, uitleggen wie wie is op de zitting en wie wat doet? Waarom niet aan de rechtzoekende vragen of alles duidelijk is ?

Dank aan de collega's die alles in het werk stellen om hun zittingen zorgvuldig op uur te plannen en die planning zo goed mogelijk naleven.

Maar, waarom niet allemaal trachten om dit te doen en om spontaan eventueel vrijgekomen tijd, door het wegvallen van een zaak, op te vangen door actief partijen in een andere zaak te contacteren voor een snellere behandeling?

Dank aan de collega's die de rechtzoekende steevast minstens kort het woord verlenen vóór of na de pleidooien en daarbij *echt* luisteren.

Een provocatieve vraag daarbij. Waarom gebruiken we op dat moment niet meer "LSD"? LSD weliswaar als acroniem voor "*Luisteren, Samenvatten, Doorvragen*". Waarom niet het standpunt van de rechtzoekende samenvatten, nagaan of we het goed begrepen hebben en eventueel doorvragen? Het betreft de rechtzoekende en leert ons veel voor de beslechting van het geschil of voor het bieden van een alternatief. Waarom tonen we ons empathische kant niet vaker?

Dank aan de collega's op wiens zitting blijkt dat zij hun dossiers daadwerkelijk en door en door kennen, de conclusies op voorhand grondig gelezen en de stukken aandachtig bestudeerd hebben. Zij winnen al *instant* het vertrouwen van de rechtzoekende.

Dank aan de collega's die al kort uitleggen hoe en wanneer het arrest toegestuurd zal worden. Dank aan hen die zich rekenschap geven van de stress of de knagende onzekerheid van rechtzoekende over een appelprocedure of het uitblijven van een arrest.

Waarom niet anticiperen op een verwachte langere beraadstermijn en de rechtzoekende hiervan op voorhand inlichten? Waarom na vier weken niet spontaan contact (laten) opnemen en duiden hoe lang en waarom het arrest op zich laat wachten?

Dank aan de collega's die ten behoeve van de rechtzoekende wrochten op hun arresten om ze leesbaar te maken. Die een heldere taal hoog in het vaandel dragen. Die dure of archaische woorden vervangen door begrijpelijke termen. (Herinner u het niet-gebruik van het woord *recipiendus*). Die lange zinnen opsplitsen in meerdere korte zinnen, ...

Waarom niet samen met de referendarissen en griffiers *nog* meer belang hechten aan het visuele aspect, aan de *lay-out* (een duidelijke bladspiegel, uitlijning, een interlinie die de lezer helpt, ...)?

In verband met die heldere taal citeer ik trouwens graag de volgende paragraaf uit een opiniestuk van mr. Quinten Jacobs dat op 10 augustus 2024 verscheen in De Tijd:

“Een van de drie machten in dit land, namelijk de rechterlijke macht, is voorbehouden voor juristen. Alleen mensen met een rechtendiploma mogen via vonnissen en arresten zonder verkozen te zijn bindende beslissingen nemen over mensen en hun problemen. ...

Anno 2024 kan zo’n systeem alleen worden aanvaard als juristen zich niet opsluiten in een onbegrijpelijk jargon dat het onmogelijk maakt om hen verantwoordelijk te houden voor die machtsuitoefening.”¹

Zouden wij ook de rechtzoekende niet kunnen helpen door een actieve opvolging van expertises? Hoeveel zou een rechtzoekende niet gebaat zijn door het “nudgen” van een gerechtsdeskundige doordat de griffie een maand voor het verstrijken van de voorziene termijn via een simpel telefoontje pleegt?

Mag een rechtzoekende ook niet aannemen dat een magistraat, referendaris of griffier ook af en toe de tijd neemt om te reflecteren over de eigen aanpak? Hoe vaak denken wij na over continue verbetering (*kaizen*) om beter en slimmer te werken voor onszelf en vooral voor de rechtzoekende? Zijn we bereid kritisch na te denken over de daling van nieuw ingeleide burgerlijke zaken de laatste vijf jaren en de gelijktijdige daling van het aantal arresten? Wat doen wij om onze digitale dienstverlening aan de rechtzoekende te verbeteren? Wat belet ons feedback te vragen en kritiek onder ogen te zien?

Dank aan de collega’s die inspanningen doen om de eigen kennis en kunde op peil te houden en ook op die manier bijdragen aan de goede, zelfs uitstekende, dienstverlening aan de rechtzoekenden. Mijn oprechte waardering voor uw bereidwilligheid om daarin nog verder te gaan.

---

¹ Quinten Jacobs, Weg met het juristentaaltje, De Tijd, 10 augustus 2024.

Responsieve Rechtspraak²

Dames en heren, u hoort inderdaad een warme oproep om te evolueren naar een **meer responsieve Rechtspraak**. Naar een rechtssysteem dat minstens oog heeft voor de behoeften en verwachtingen die de partijen en de maatschappij in ons stellen.

De samenleving is voortdurend in verandering. Als onderdeel van die samenleving behoort de Rechtspraak in een goed functionerende rechtsstaat zich dynamisch en flexibel op te stellen.

1. Laten we zorgen dat onze processen en onze diensten toegankelijk zijn voor iedereen, ongeacht hun sociaaleconomische status, geografische locatie of andere belemmeringen (*toegankelijkheid*).
2. Laten we ervoor zorgen dat onze aanpak, onze processen, onze arresten (en in het bijzonder onze motivering) duidelijk en begrijpelijk zijn voor het publiek (*transparantie*).
3. Laten we streven naar een snellere en efficiëntere afhandeling van zaken, onnodige vertragingen voorkomen en de rechtzoekenden tijdig rechtsbescherming bieden (*efficiëntie*).

---

² Rechtstreeks 2019 nummer 1 - De Rechtspraak:

<https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/rechtstreeks-2019-01.pdf>

Probleemoplossend strafrecht en het ideaal van responsieve rechtspraak - Suzan Verberk:

<https://lib.ugent.be/nl/catalog/rug01:001695133>

Responsieve rechtspraak - DSpace: <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/421777>

Naar m(e)er rechtspraak? - Prof. mr. dr. RC Hartendorp:

<https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/algemeen/oraties/oratie-hartendorp-totaal.pdf>

4. Laten we trachten rekening te houden met de diverse sociale en culturele achtergronden van partijen.
5. Laten we open communiceren met de samenleving en open staan voor feedback en publieke consultaties in het besef dat het ons kan helpen om de Rechtspraak beter af te stemmen op maatschappelijke behoeften. Het recente initiatief binnen ons hof hierover kan ik alleen toejuichen (*communicatie*).
6. Laten we begrip en empathie tonen voor de persoonlijke omstandigheden van de rechtzoekende en hem of haar steeds met respect en hoffelijk behandelen (*menselijk handelen*).
7. Laten we met open vizier kijken naar nieuwe ideeën en technologieën die de efficiëntie en toegankelijkheid kunnen verbeteren (*flexibiliteit en innovatie*).
8. En tot slot behoort het aan ons en alleszins aan een korpschef, zeker als er iets mis zou lopen, om verantwoording af te leggen aan het publiek (*verantwoordelijkheid en verantwoording*).

U zou, als kritische toehoorder, kunnen opmerken dat onze rol beperkter is, namelijk louter tot het vinden van een juridische oplossing (en niet tot vinden van een oplossing voor het probleem). Dat de responsieve rechtspraak onze traditionele rechtspraak niet kan vervangen.

Toch ben ik van oordeel dat de rechter, binnen zijn grondwettelijke bevoegdheden, zijn rechterlijke functie op verschillende manieren gestalte kan

geven en dat er minstens ruimte is voor een hybride benadering, die meer aansluit bij de behoeften van rechtzoekenden.

In ieder geval stel ik vast dat de nieuwe procureur-generaal bij het Hof van Cassatie in een interview in de Juristenkrant van 26 juni 2024 liet optekenen dat er ook volgens haar gebouwd moet worden aan een “*responsieve justitie*”.³

Toch is *maatschappelijk effectieve rechtspraak* geen panacee. Het moge duidelijk zijn dat het (helaas) geen oplossing biedt voor de soms lange doorlooptijden en evenmin voor onze hoge werkdruk. Daaraan verhelpen blijft grotendeels een kwestie van voldoende rechters en voldoende administratieve ondersteuning.

Collega’s, zowel magistraten, referendarissen, griffiers, assistenten, als andere medewerkers van ons hof, laat u niet ontmoedigen door uithalen in de pers, een negatieve teneur in een justitiebarometer, of wat dan ook.

De oproep vandaag voor een responsieve rechtspraak is positief en hoopvol. We nemen de handschoen op in het volle besef dat wij *samen* de verandering kunnen inzetten en voortzetten tot profijt van de rechtzoekende. De focus op die rechtzoekende hoeft nauwelijks geld of tijd te kosten. Gedrevenheid, openheid van geest en de wil om beter te doen, volstaan.

Yes, we can. Met overtuiging. Dit nieuw gerechtelijk jaar.

---

³ L. Van Heerentals, “Justitiebarometer leidt tot felle discussie over toekomst justitie”, De Juristenkrant, 26 juni 2024, nr. 492, p. 7.

Dames en heren, ik rond af met een welgemeend woord van dank. De organisatie van een plechtige openingszitting vergt veel voorbereiding en kan enkel slagen dankzij de ongebreidelde inzet van velen. Bijzonder erkentelijk ben ik:

- Onze collega, Eric Beaucourt, met zijn niet-aflatende inzet voor foto's en video.
- Mijn kabinetssecretaris, griffier Ingrid De Waele, en mevrouw Elke Van Laer voor het immense werk onder hoge tijdsdruk,
- de stafhouders en de leden en medewerkers van de vier balies van het ressort, de procureur-generaal en de eerste advocaat-generaal voor al de inspanningen en de fijne samenwerking, en
- zeker, onze gastsprekers, de professoren Taelman en Traest. Puttend uit hun gecombineerde rijke ervaring boden zij ons kritische en tegelijk inspirerende reflecties en ook goede raad, die wij – in afwijking van de maximes van La Rochefoucauld - niet in de wind zullen slaan.

Mijnheer de procureur-generaal, heeft uw ambt nog andere vorderingen? *(Nee)*

Hooggeachte vergadering, er rest mij enkel nog het voorrecht om u in naam van de vier balies van ons ressort uit te nodigen voor de receptie in de belendende zaal. Ik verklaar de algemene, openbare en plechtige zitting gesloten.